

Suuntaviivat covid-19-epidemiaan liittyvien rajoitustoimien ja -suositusten hallitulle purkamiselle

Hallituksen tavoite

Hallituksen suunnitelma luo suuntaviivat covid-19-epidemiaan liittyvien rajoitustoimien ja -suositusten hallitulle purkamiselle. Tarkoituksena on luoda näkymää ja ennakoitavuutta kansalaisille, yrityksille ja yhteisöille.

Suuntaviivat etenemisestä elävät epidemian ehdoilla perustuen käytettävissä olevaan tutkimustietoon, mallinnuksiin, ennusteisiin ja seurantaan. Lieventäminen ja purkaminen tulevat mahdollisiksi, kun epidemiatilanne on vakaa, rokotukset edistyvät ja epidemia taantuu kausivaihtelun myötä.

Hallitus arvioi kahden viikon välein edellytyksiä rajoitusten purkamiselle ja päivittää tilannearvioitaan tavoitellun aikataulun sekä sitä tarkentavien tietojen osalta.

PAM pitää tärkeänä, että suuntaviivat ovat selkeät ja uskottavat. Palvelualojen työntekijät ovat venyneet pandemian aikana äärimmilleen. On hyvin tiedossa, että esimerkiksi ravintoloiden työntekijät ovat jo yli vuoden ajan joutuneet tinkimään ruosta, lääkkeitä ja laskujen maksusta.

Vaikutukset eivät kuitenkaan ole kohdistuneet vain ravintola-alaan. Ei pidä unohtaa koko palvelualojen laajaa kirjoa, jonka työntekijät ovat ottaneet vastaan pandemian kovimmat iskut. Esimerkiksi vähittäiskaupan, erikoiskaupan, hius- ja kauneudenhoitoalan, puhdistus- ja kiinteistöpalvelualan, elokuvateattereiden ja turvallisuusalan ammattilaiset ovat joko kärsineet rajoitusten seurauksista tai laittaneet itsensä ja terveytensä likoon, jotta suomalaisen yhteiskunnan pakolliset pyörät jatkavat pyörimistään myös pandemian keskellä.

Heille viesti siitä, että konkreettinen muutos parempaan siintää näköpiirissä, on elintärkeä – olkoonkin, että suuntaviivat elävät epidemia-, rokote- ja viruksen kausivaihtelutilanteen mukaan.

Alueelliset toimet

Poikkeusolojen ja ravitsemisliikkeiden sulkemista koskevien poikkeuslakien voimassaolon päätyttyä on seuraavana vaiheena hallituksen puolto valtakunnallisesta toimenpidetasoluokittelusta (toimenpidetasot 1–3) luopumiselle, minkä jälkeen siirrytään alueelliseen päätöksentekoon. Käytännössä tämä tarkoittaa, että arviointia tehdään vain alueiden epidemiavaiheisiin perustuen (perustaso, kiihtymisvaihe ja leviämisvaihe).

Kuten hallituksen suunnitelmassa mainitaan, myös tässä vaiheessa kunkin alueen tilannetta arvioitaessa on merkitystä annettava myös ympäröivien alueiden tartuntatilanteelle sekä valtakunnalliselle epidemiatilanteelle. Tämä on hyvä muistaa, kun otetaan askelia laajempien yleisötilaisuuksien avaamiselle. Ihmiset matkustavat pitkiä matkoja osallistuakseen esimerkiksi suuriin musiikki-, kulttuuri- tai urheilutapahtumiin.

Siirryttäessä alueelliseen päätöksentekoon on arviointia epidemian tasosta tehtävä aktiivisesti ja uskallettava siirtyä kohti perustasoa välittömästi, kun se käytössä olevien mittareiden mukaan on mahdollista.

Ravitsemistoiminnan rajoitukset

Ravintolasulun päätyttyä sovelletaan tartuntatautilaissa ja sen nojalla annetussa asetuksessa säädettyjä alueellisia ja ravintolatyypittäisiä rajoituksia, joiden mukaan ravintolatoimintaa on mahdollista rajata äärimmäisen tiukoin toimenpitein (yhä pahemmat asiakasmäärien sekä aukiolo- ja anniskeluaikarajoitusten tiukennukset) aina kesäkuun loppuun saakka.

Pahimmillaan toteutuessaan tilanne on kestävä ravintola-alan yrityksille ja johtaa merkittäviin konkurssiin ja työttömyyden kasvuun. Tämä olisi myrkyä tilanteessa, jossa hallitus nimenomaan kannustaa toimijoita kestämaan vielä vähän aikaa. Ravintolaliiketoiminnan on oltava käytännössä mahdollista. Rajoitustoimien kireyttä on arvioitava aktiivisesti kaikilla alueilla ja niitä on kevennettävä heti kun epidemiatilanne sen sallii.

Lähinnä kesäsesonkiin liittyvän kahvila- tai ravintolatoiminnan avaaminen ei ole kovin motivoivaa, jos puolet kesästä kuluu äärimmäisen tiukkojen rajoitusten varjossa. Olisikin syytä harkita, voisiko lähinnä kesäaikaan ulkotiloissa toimiville kahviloille ja ravintoloille määrittää kevyemmät rajoitukset.

On myös syytä huomioida ravintola- ja anniskelutoiminnan luonteen erot ja pandemiaan liittyvät riskit. Realistista voisi olla, että ruokaravintoloiden toimintaa vapautettaisiin hieman ripeämmin kuin lähinnä anniskelutoimintaan liittyvien ravintoloiden toimintaa.

Matkailu ja tapahtumat

Hallituksen esityksen mukaan purkamisessa huomioidaan lapset ja nuoret ensin -periaate. PAM kannattaa ajatusta ja toteaa periaatteen tukevan matkailun osalta etenkin huvipuistojen avaamista (ml. teema-, puuha-, eläin- ja vesipuistot) ja sitä kautta huvipuistojen mahdollisuutta työllistää palvelualojen työntekijöitä. Myös museoiden tilojen avaaminen toukokuussa on omiaan lisäämään kotimaan matkailun elpymistä.

PAM	Jäsenyys ja liittyminen www.pam.fi	030 100 600	Service på svenska	030 100 640
Palvelualojen ammattiliitto Servicefacket	Jäsenten työsuhteasiat Työttömyyskassa	030 100 620 020 690 211	Arbetslöshetskassa Vaihe/Växel	020 690 211 020 774 002

Hallituksen esityksessä todetaan, että Suomessa on realistista toteuttaa kaikki komission ns. digitaalisen vihreän todistuksen edellyttämät tietosisällöt kesän 2021 loppuun mennessä. PAMin näkemyksen mukaan eri viranomaisten tulee pyrkiä avaamaan mahdollisimman nopeasti terveysturvallinen matkailu eri maiden kesken, jotta Suomen matkailu elpyisi mahdollisimman nopeasti. Jos digitaalisen todistuksen käyttö tullaan laajentamaan esimerkiksi osaksi palveluiden käyttöä (esim. oikeus käyttää jotain tiettyä palvelua), viranomaisten tulee linjata selkeästi eri tahojen vastuut (esim. mikä on palveluntarjoajan ja hänen työntekijöidensä vastuu todentaa asiakkaan esittämän todistuksen oikeellisuus).

Hallituksen arvion mukaan tapahtumien yleisörajoitukset poistuisivat kokonaan epidemiatilanteen mukaan aikaisintaan heinäkuussa 2021. Todennäköistä olisi kuitenkin se, että heinäkuussa ulkona tapahtuvia kokoontumisia voitaisiin sallia ilman henkilörajoituksia. PAM toteaa, että monet tapahtumat työllistävät tapahtuma-alan työntekijöiden lisäksi myös ravintola-alan henkilöstöä. Siksi tapahtumien mahdollisimman laaja salliminen – henkilöstön ja asiakkaiden terveysturvallisuus huomioiden – on erittäin tärkeää.

PAM haluaa nostaa esiin, että vuosilomalain mukaan kesälomakausi on 2.5.–30.9. välisenä aikana. Tästä syystä myös elo-syyskuussa suomalaisilla tulisi olla mahdollisuus terveysturvalliseen matkailuun kotimaassa. Samalla mahdollistettaisiin esimerkiksi matkailu-, ravintola- ja tapahtumaloilla toimivien yritysten mahdollisuus työllistää.

Rokotepassi

Hallitus ei ilmeisesti näe tarpeelliseksi ottaa käyttöön kotimaisen rokotepassin kaltaista käytäntöä, joka periaatteessa voisi mahdollistaa esimerkiksi suurempien yleisötilaisuuksien järjestämisen siten, että paikalla olisi vain varmasti rokotteen saaneita asiakkaita. Vaikka tämän kaltaisen todistuksen käyttöä on tutkittu, se tuskin ehtisi hallituksen tämän hetkisen aikataulun mukaisissa puitteissa tuomaan apua tapahtuma-, majoitus- ja ravitsemisalan tilanteeseen. Oleellista, että ovet saadaan auki mahdollisimman nopeasti kaikille.

Epäselvää on myös se, tulisiko rokotepassin mahdollistamissa tapahtumissa työskentelevillä työntekijöillä olla kyseisen passi. On selvää, että altistuminen massatapahtumaan, jossa rokotetut asiakkaat kykenisivät kuitenkin välittämään covid-19-virusta, voisi olla rokottamattomalle työntekijälle vaarallista.

Jos jostain syystä rokotteiden jakaminen tai kokoontumisrajoituksista luopuminen Suomessa merkittävästi viivästyisi, tulisi myös rokotepassia harkita uudelleen. Toki on selvää, että tässä tilanteessa myös rokotjärjestystä pitäisi muuttaa siten, että tapahtuma-, majoitus- ja ravitsemisalan työntekijät olisivat jonon kärjessä.

PAM	Jäsenyys ja liittyminen www.pam.fi	030 100 600	Service på svenska	030 100 640
Palvelualojen ammattiliitto Servicefacket	Jäsenten työsuhteasiat Työttömyyskassa	030 100 620 020 690 211	Arbetslöshetskassa Vaihe/Växel	020 690 211 020 774 002

Taloudellinen tuki

Kriisistä aiheutuvien taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten korjaamiseen liittyviä kustannuksia käsitellään osin kehysriihessä ja myöhemmin vuoden 2022 talousarviota koskevassa valmistelussa sekä Suomen kestävän kasvun ohjelmassa eikä suunnitelma covid-19-epidemiaan liittyvien rajoitustoimien ja -suositusten hallitulle purkamiselle ota niihin kantaa.

Kuten esitys kuitenkin sanoo, ovat rajoitustoimet kiistämättömästi heikentäneet joidenkin toimialojen laajempaa kehitysnäkymää ja tuotantokykyä. Vaikka toipuminen pandemian jälkeen on toivottavasti ripeää, pitää valtion varautua kulkemaan majoitus- ja ravitsemistoimialan rinnalla vielä hieman pidempään.

Ennen kaikkea oleellista on tukea työntekijöitä ja yrityksiä pandemian jälkeisten ensimmäisten kuukausien aikana. Palvelualat eivät voi toimia ilman työntekijöitä, mutta tällä hetkellä yritysten kassat ovat monissa tapauksissa liian tyhjätkä rekrytointiin ja palkanmaksuun.

Uudelleentyöllistämisen tuki auttoi yrityksiä kattamaan viime kesän henkilöstökustannuksia. Toipumisvaiheessa tuen tulee kuitenkin olla aiempaa vahvempaa ja reaaliaikaista, jotta yritykset uskaltavat rekrytoida kassavajeesta huolimatta. Ilman tätä majoitus- ja ravitsemisala ei kykene nousemaan jaloilleen. On myös harkittava muita nopeita keinoja, kuten arvonlisäverokantojen muutoksia.

Ennakoitavuus

Hallituksen esityksessä painotetaan ennakoitavuutta. Ennakoitavuuteen liittyen esityksessä mainitaan muun muassa kausivaihtelun myötä todennäköisesti lisääntyvät koronatartunnat sekä se, että elokuun 2021 lopulla tartuntojen määrä todennäköisesti nousee, kun kontaktit etenkin oppilaitoksissa ja työpaikoilla lisääntyvät.

PAM toteaa, että yritysten toiminnan jatkuvuuden ja työllistämismahdollisuuksien osalta hallituksen tulisi linjata suunnitelmiaan siitä, millaisia toimenpiteitä se mahdollisesti tulee suosittelemaan palvelualoille (mm. ravintoloiden ja tapahtumajärjestäjien toiminta). Lisäksi hallituksen tulisi jo nyt laatia skenaarioita siitä, millaisia mahdollisia toimia se tulee esittämään ja millaisilla aikatauluilla, jos tartuntojen määrä lähtee leviämään. Linjausten ennakoitavuutta korostaa se, että ennusteiden mukaan tartuntamäärät lisääntyisivät nyt lausuntokierroksella olevan esityksen mukaan jo noin 3-4 kuukauden päästä.

Viestintä

Hallituksen muistiossa todetaan, että alueellisten ja paikallisten viranomaisten vastuulla on seurata tilannetta ja tehdä sen mukaiset päätökset ennakoivasti ja riittävän laaja-alaisina. PAM korostaa selkeän ja yksiselitteisen viestinnän sekä yhtenäisten ohjeiden merkitystä, jotta hallituksen linjauksia voitaisiin soveltaa eri alueilla käytännössä mahdollisimman tasapuolisesti.

Muut huomiot

On todennäköistä, että kontaktien lisääntyessä myös virusmuunnosten määrä ja sitä kautta hygieniaohjeiden noudattamisen merkitys kasvavat. Lisäksi hallituksen esityksessä ennakoidaan paikallisten tartuntaryppäiden esiintymistä etenkin suuremmissa lomaviettäpaikoissa. Näistä syistä asiakas- ja osallistujatilojen turvallisuuden ohella huomioitava henkilöstön sosiaalitulojen terveysturvallisuus.

Etenkin kuluttajille suunnattujen palveluiden osalta yritykset luovat toisilleen synergiaa. Täten esimerkiksi erikoiskauppojen ja ravintoloiden aukioloajat vaikuttavat myös siihen, kuinka kiinnostaviksi kuluttajat kokevat niiden lähellä olevat muut palvelut. Tästä syystä palveluiden aukioloaikoihin liittyviä muutoksia tulee käsitellä kokonaisuutena. Esimerkiksi jos kauppakeskuksissa sijaitsevat ravintolat pidetään suljettuina tai niiden aukioloaikaa rajoitetaan merkittävästi, se saattaa heikentää asiakkaiden halukkuutta asioida kauppakeskuksissa.